7448

პროლეტარიელო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

შაბათი, 10 აგვისტო, 1940 წ. F 76 N 166. საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ორგანო № 22 (145) ფასი 30 კაპ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სსრ კავშირის 1-ლი მოწვევის უმაღლესი საბჭოს მეშვიდე სესია

საბჭოთა კავშირის საგარეო პოლიტიკა

სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის და საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის მოხსენება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს 1940 წლის 1 აგვისტოს სხდომაზე

ამხანაგო დეპუტატებო!

უმაღლესი საბჭოს მეექვსე სესიის შემდეგ განვლილ ოთხი თვის მანძილზე ევროპაში დიდი მნიშვნელობის ამბები მოხდა. გერმანიის მიერ, ჯერ ნორვეგიასა და დანიაში, ხოლო შემდეგ ბელგიასა და ჰოლანდიაში და, ბოლოს, საფრანგეთის ტერიტორიაზე გაჩაღებული საომარი მოქმედების შედეგად, ომი ევროპაში ფართოდ გაიშალა. 10 ივნისს გერმანიას შეუერთდა იტალია, რომელმაც ომი გამოუცხადა ინგლისსა და საფრანგეთს. ამგვარად, ევროპის მეოთხე უდიდესი სახელმწიფო ომში ჩაება.

მიმდინარე წლის გაზაფხულიდან ომმა სწრაფი ტემპებით იწყო განვითარება. არ ვიერდებით იმ ამბებზე, რაც ნორვეგიასა, დანიასა, ბელგიასა და ჰოლანდიაში მოხდა, მაგრამ საჭიროა განსაკუთრებით აღინიშნოს საფრანგეთის სწრაფი დამარცხებისა და კაპიტულაციის ფაქტი. რაღაც ერთი თვის-თვენახევრის განმავლობაში გერმანიის არმიამ არა მარტო გასტეხა საფრანგეთის წინააღმდეგობა, არამედ კიდეც აიძულა იგი ხელი მოეწერა დრუბინთი ზავის პირობებზე, რომელთა მიხედვითაც საფრანგეთის ტერიტორიის მეტი ნაწილი, პარიზითურთ, კვლავ გერმანიის ჯარის მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიად რჩება. მიუხედავად ამისა, რომ საფრანგეთთან დროებითი ზავი დადებულია, საფრანგეთს ჯერ კიდევ არა აქვს ზავი. ზავის პირობების შესახებ საერთოდ ჯერ კიდევ არაფერი ვიცით. ორი მოკავშირიდან, რომლებაც გერმანიასა და იტალიას უპირისპირდებოდნენ, დარჩა მარტო ინგლისი, რომელმაც გადასწყვიტა განაგრძოს ომი ამერიკის შეერთებული შტატების დახმარებაზე დაყრდნობით.

აქ საჭირო არ არის შევჩერდეთ ყველა იმ მიზეზებზე, რამაც გამოიწვია დამარცხება საფრანგეთისა, რომელმაც ომში განსაკუთრებული სისუსტე გამოიჩინა. ცხადია, აქ საქმე ეხება არა მარტო ცუდ სამხედრო მომზადებას, — თუმცა ეს მიზეზი საყოველთაოდ ცნობილი გახდა. აქ საკმაო როლი ითამაშა აგრეთვე იმ გარემოებამ, რომ საფრანგეთის ხელმძღვანელი წრეები — ისე კი არა, როგორც გერმანია — ძალიან ზერელედ მოეკიდნენ ევროპის საქმეებში საბჭოთა კავშირის როლისა და ხვედრითი წონის საკითხს. უკანასკნელი თვეების ამბებმა ცხადად დაგვანახვა რაღაც კიდევ უფრო მეტი. ამ ამბებმა ცხადყო, რომ საფრანგეთის მმართველი წრეები არ იყვნენ დაკავშირებული ხალხთან და არა მარტო არ ეყრდნობოდნენ მას, არამედ ეშინოდათ თავისი ხალხისა, რომელსაც დამსახურებული აქვს თავისუფლების მოყვარული ხალხის სახელი და აქვს ბრწყინვალე რევოლუციური ტრადიციები. ამაშია საფრანგეთის გამმეძღვანელებელი სისუსტის ერთერთი სერიოზული მიზეზი.

საფრანგეთის ხალხის წინაშე ამჟამად დასასრულია ომის მიერ მიყენებულ ჭრილობათა მოშუშების მძიმე ამოცანები, ხოლო შემდეგ აღორძინების ამოცანებიც; მაგრამ ამ ამოცანათა განხორციელება შეუძლებელია ძველი მეთოდებით.

მოკავშირეთა წინააღმდეგ ომში გერმანიამ დიდ წარმატებებს მიაღწია. მაგრამ მან ჯერ კიდევ ვერ მიაღწია თავის ძირითად ამოცანას — ომის შეწყვეტას თავისთვის სასურველ პირობებში. 19 იულის გერმანიის რეიხსკანცლერმა კვლავ მიმართა ინგლისს მოწოდებით შეთანხმებულიყვნენ ზავის შესახებ, მაგრამ ინგლისის მთავრობამ, როგორც ვიცით, უარჰყო ეს წინადადება. ინგლისის მთავრობამ ეს წინადადება გაიგო როგორც ინგლისის კაპიტულაციის მოთხოვნა და უპასუხა განსაცდიდით, რომ იგი განაგრძობს ომს გამარჯვებამდე. ინგლისმა დიპლომატიური ურთიერთობაც კი გასწყვიტა თავის ჭეშინდელ მოკავშირესთან — საფრანგეთთან. ეს იმას ნიშნავს, რომ ინგლისის მთავრობას არ სურს დასთმოს თავისი კოლონიები, რომლებიც მას დედამიწის ყველა ნაწილში აქვს, და აცხადებს, რომ მზად არის შემდეგშიც აწარმოოს ომი მსოფლიო ბატონობისთვის, მიუხედავად იმისა, რომ მას შემდეგ, რაც საფრანგეთი დამარცხდა და იტალია ომში ჩაება, გერმანიასთან მიეგზრო, ეს ბრძოლა ინგლისისათვის გაცილებით უფრო ძნელი გახდა.

ევროპის ომის პირველი წელი დასასრულს უახლოვდება, მაგრამ ამ ომს ბოლო ჯერ კიდევ არ უჩანს. უფრო შესაძლებლად უნდა ჩაითვალოს, რომ ახლანდელ მომენტში მოახლოვებულია ახალი ეტაპი ომის გაძლიერებისა ერთის მხრივ გერმანია-იტალიასა და მეორეს მხრივ ინგლისს შორის, რომელსაც ამერიკის შეერთებული შტატები ეხმარება.

ყველა აღინიშნულ ამბავს საბჭოთა კავშირის საგარეო პოლიტიკა არ შეუცვლია. მშვიდობიანობისა და ნეიტრალიტეტის პოლიტიკის ერთგული საბჭოთა კავშირი ომში არ ერეოდნენ. გერმანიასთან ჩვენი ურთიერთობა, რაშიც გარდატეხა თითქმის ერთი წლის წინათ მოხდა, კვლავ სავსებით დაცულია ისე, როგორც ეს დათქმულია საბჭოთა კავშირ-გერმანიის შეთანხმებით. ამ შეთანხმებამ, რომელსაც ჩვენი მთავრობა მტკიცედ იცავს, თავიდან აგვაცილა საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ურთიერთობაში უთანხმოებათა შეესძლებლობა ჩვენი დასავლეთის საზღვრის გასწვრივ საბჭოთა ღონისძიებების გატარების დროს და ამასთანავე აღმოსავლეთით გერმანიისათვის უზრუნველყოფ დამშვიდებული დარწმუნებულობა. ევროპის ამბების მიმდინარეობამ არა მარტო არ შეასუსტა თავდაუსხმელობის შესახებ საბჭოთა კავშირ-გერმანიის შეთანხმების ძალები, არამედ, პირიქით, უფრო ნათელჰყო მისი არსებობისა და შემდგომი განვითარების დიდმნიშვნელოვანობა. ამ უკანასკნელ დროს უცხოეთის, განსაკუთრებით კი ინგლისისა და მოსაზღვნელი პრესაში, საბჭოთა კავშირსა და გერმანიის შორის უთანხმოებათა შესაძლებლობით ხშირად სპეკულაციას ეწეოდნენ და თანაც ცდილობდნენ ჩვენს დაშნეგბას გერმანიის ძალიერების განმტკიცების პერსპექტივით. როგორც ჩვენის, ისე გერმანიის მხრივ ეს ცდა არა ერთხელ იქნა შხილებული და უკუგდებული, როგორც უფარგისი. ჩვენ შეგვიძლია მხოლოდ ის დავდასტუროთ, რომ ჩვენის აზრით, საბჭოთა კავშირ-გერმანიას შორის დამყარებულ კეთილმეზობლურ და მეგობრულ ურთიერთობას საფუძვლად ედგა კონსტრუქტიული ხასიათის არამეთანმეგობრული მოსაზრებანი, არაშიდ როგორც ესენი, ისე გერმანიის ძირითადი სახელმწიფო ინტერესები.

უნდა აღინიშნოს აგრეთვე, რომ იტალიასთან ჩვენი ურთიერთობა ამ უკანასკნელ პერიოდში გაუმჯობესდა. იტალიასთან აზრთა გაცვლა-გამოცვლამ დაგვანახვა, რომ ჩვენს ქვეყნებს საგარეო პოლიტიკის ძირითადი განმტკიცების პერსპექტივით. როგორც ჩვენის, ისე გერმანიის მხრივ ეს ცდა არა ერთხელ იქნა ზმილებული და უკუგდებული, როგორც უფარგისი. ჩვენ შეგვიძლია მხოლოდ ის დავდასტუროთ, რომ ჩვენის აზრით, საბჭოთა კავშირ-გერმანიას შორის დამყარებულ კეთილმეზობლურ და მეგობრულ ურთიერთობას საფუძვლად ედგა ისეთი ფაქტორები, რომელნიც ერთმანეთისაგან ეროვნულად ერთმანეთ ეროვნულად ერთმანეთ ეროვნულად ერთმანეთ

აკაკი წერეთელი

სულიკო აკაკის საფლავზე

სანდრო ეული

მამადავითის კალთებში
დიდი მგოსანი ისვენებს,
გვერდით მდდომარე სულიკო
წარსულის ამბებს იხსენებს:

„ცაფიერუზ. ხმელეთ-ზურმუხტი“,
შენი სამშობლო მხარეო
აყვავდა, იქცა ბაღნარად,
მგოსანო გაიხარეო!

მეც შენთანა ვარ, სულიკო, —
ქართველი ხალხის სახეო,
ჩემს გულში შენი სახელი
ჩავიკარ, შევინახეო.

ემარა, რაც დღემდე ობლობდი
და ცხარე ცრემლი ღვარეო,
აღსრულდა, რასაც ეტრფოდი,
რაც გწამდა შეიყვარეო.

გაჭრა სიბნელე ღამისა, —
ყოფნა-სიცოცხლე მწარეო.
დღით დაქანთქვითებს მზე მიწას,
ღამით კი ციდან — მთვარეო.

ჰტკვარი სხვა ჰანგზე დუდუნებს,
გიმღერის იავ-ნანასო,
ფსურვებს იმას სიცოცხლეს,
ვინცა სჭეს ჩვენს დიდ ხანასო...

მესაიდუმლეე ხალხისა,
მგოსანო, გაიხარეო,
ბედნიერებით ნეტარებს
შენი სამშობლო მხარეო

აკაკი ქუთაისში

ვალერიან გაფრინდაშვილი

ბაგრატის ციხის ნანგრევები შვენოდა ქალაქს,
მაგრამ აკაკი ამშვენებდა მას უფრო მეტად.
იგი თეორ ხიდზე გამოვლილი გეიახათ ნეტა,
როცა უცქერდა გარინდებით მთვის იალაღს.

უკვე ჭალარა — ის აფრქვევდა სიმშვიდეს, ძალას.
ის ქვეყნის წარსულს მყობადისა სთვლიდა იმედთ.
დასაკარგავად თვისი ერი ვერ გამიტეა:
მუდამ ეძებდა ტყვე-ნესტანის სამყოფელ ალავს.

ვითა ლრუბელი შუადღისა ვიდოდა ნაზი.
წიგნთგამყიდველთან ხშირად იჯდა. როგორც მყინვარი,
და მასთან ჭიდრაკს თამაშობდა უტყვი, ბრწყინვალე.

მოწოდებული სახეების დიდ ოპიზარად,
წინასწარ გრძნობდა, რომ ახლოა ფოლადის ალი
და ვინ მორბედი უმღეროდა გმირთა-გმირს მარად.

ჩვენი აკაკი

გიორგი კაჭახიძე

მგზავრს აჩერებდა მისი იერი,
მისი ნაბიჯი და საუბარი.
ის დადიოდა სულით ძლიერი,
მარად ნათელი და მომღიმარი.

თითქოს არ ეგრძნო სუსხი კაენის
ჩვენი ოლიმპის ამ დიდ ბინადარს;
მის გაღიმებულ ჭკვიან თვალებში
ქვეყნის სიბნელით ცრემლიც ბრწყინაედა.

იყო შთხრობელი ხალხის გოდების
ბეერის მნახველი მგოსნის ქაღარა.
ახლდა ნადველი, ცეცხლის მომდები,
მიწას მომავლის შუქიც ახარა.

უთხრა სიმღერა ბასრის მლესავი
ხალხს და სამშობლოს, მტრისგან გათელილს.
ეფინებოდა ღილს მზესავით
ქვეყნის მისი ლექსის ნათელი.

როგორ უყვარდა გლეხის კარავი,
მშობელი ქვეყნის ყველა უბანი!..
ისიც უყვარდათ, როგორც არავინ,
როგორც სამშობლოს ჭირისუფალი.

ფოლადს გატეხდა, ვარდსაც დაჰკრეფდა
მგოსნის ხმა ტკბილი და მოქმედების.
ჩვენს ბალლობაში დაბალ აკვნებთან
მას გვიმღეროდნენ ჩვენი დედები.

ხალხის იმედი და თავდადება
სამშობლოსთვის ლამპრად იწვოდა.
სურდა ქვეყნისთვის დიდხანს ნათება,
მაგრამ სიბერემ არ შეიცოდა...

რა დიდებული დარჩა მას კვალი,
წუშლილები და მარად ქებული.
წავიდა როგორც სიტყვის ვირსკვლავი
და სამშობლოზე შეყვარებული.

აკაკი წერეთელი და ხალხური შემოქმედება

ქ. სიხარულიძე

„პირველ ენკენისთვეს უნდა გამოვიდეს ჩემი „კრებული“, გამოგიტყდები და გეტყვი, მარტო მისთვის, რომ ჩემი ნაწერები გამომეცა, მე არ ვიტვირთებდი ამ ძველ საქმეს, მაგრამ ჩემი უმთავრესი წამახალისებელი ზეპირ-სიტყვაობაა, ამას უნდა შევსწორო ჩემი უკანასკნელი ძალ-ღონე და გავუყვალო გზა... იმედი მაქვს ლუკმა პური არ დავიკლო და გამოცემას ხელი არ შევუშვა, გინდ სულაც არ მეყოლონ ხელმომწერლები. სულ რომ არა იყოს რა, საწყალი დაბალი ხალხი ხომ წაიკითხავს და ჩემთვის სწორეთ ეს არის დიდი სანატრელი“.

ასე სწერდა აკაკი წერეთელი ერთ-ერთ თანამშრომელს. ასე სწერდა. მაშინ, როდესაც ხალხური შემოქმედება, კულტურული მემკვიდრეობის ეს ძვირფასი საგანძური ცხოვრების ნათელი ამსახველი საზოგადოების ყურადღების გარეშე იყო დარჩენილი.

დღეს დიდი სიყვარულითა და ენტუზიაზმით კითდება ის „ძნელი საქმე“, რომლისთვისაც აკაკი წერეთელი მზად იყო „შეეწირა უკანასკნელი ძალ-ღონე“.

ამკამად ეუცილებლად უნდა დაინსვას და გარკვეულ იქნას ორი საკითხი, პირველი აკაკი წერეთელი და ქართული ფოლკლორისტიკა, ე. ი. აკაკი როგორც ინიციატორი და ორგანიზატორი ხალხური შემოქმედების შეკრება-შესწავლისა სამეცნიერო, და მეორე — აკაკი წერეთელის შემოქმედება და ფოლკლორი.

აკაკი წერეთელი ქართული კულტურის მესვეურთა იმ პლეადას ეკუთვნის, რომელმაც დიდი გავლენა განიცადა რუსეთის სამოციანი წლების რევოლუციური დემოკრატიის იდეებისა. რუსეთის რევოლუციური დემოკრატიის წარმომადგენლები ჩერნიშევსკი და დობროლიუბოვი მშრომელი ხალხის პოეზიას დიდ მნიშვნელობას აძლევდნენ.

მე-19 საუკუნის 60-70 წლებში რუსეთში აღზრდილი ქართული საზოგადოების მოწინავე წარმომადგენელები მკაცრად შეიბრძოლნენ მიწიერკრატიულ-ბატონყმური წყობილების. მათი ყურადღების ცენტრში მშრომელი ხალხი იყო. ეს გარემოება აღვიძებდა ინტერესს ხალხური შემოქმედებისადმი. ქართული პრესა 70-იან წლებიდან ფართოდ ეღებს კარებს ხალხური შემოქმედების ნიმუშებს. ამ საქმის ხელმძღვანელთა შორის ერთ-ერთი პრიკლადგანი აკაკი წერეთელი იყო. ხალხური შემოქმედების შეკრებაზე დაუფლებულად ზრუნავდა აკაკი საზოგადოებრივ ასპარეზზე გამოსვლიდან სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებამდე. რა დიდი სიყვარულია ხალხური შემოქმედებისადმი, რა ცოცხალ-ფიერი თხოვნა და მხურვალე მოწოდება ფართო მასისადმი, რათა დაუფუფებლივ შეიკრიბოს ხალხური შემოქმედება, მის მოგონებებში, წერილებსა და შენიშვნებში. ასეთია მისი „მოგონება მარგალიტის გამო“ („კვალი“, 1893 წ., № 34), „შენიშვნა“ („ივერია“, 1889 წ., № 216), „განმარტებანი“ („ კვალი“, 1895 წ. № 6), „ხალხური ზეპირ-სიტყვიერება და მისი მნიშვნელობა“ („თემი“, 1913 წ., № 118), „ზეპირ-სიტყვაობის გამო“ („კრებული“, 1897 წ. № 1), „უბრალო საუბარი“, („კრებული“, 1897 წ. № 2) და სხვ.

ა. წერეთელმა ხალხური შემოქმედების შემკრებთათვის გარკვეული ინსტრუქციაც კი შეადგინა, თუ რა წესით უნდა ჩაიწეროს ზეპირი სიტყვიერების ნიმუშები. მისი ინიციატივით „კვალის“ რედაქციამ დაიწყო ფურცლ მოგზაურება ხალხური შემოქმედების საერთო ფონდის დასაარსებლად. ამ საქმის განსახორციელებლად სპეციალური კომიტეტი დაარსდა. როგორც ამონწერიდან დავინახეთ, მისი ეჟურნალის „კრებულის“ ფიმოშვების მთავარი მიზანი ზეპირ-სიტყვიერების ნიმუშების გამოქვეყნება იყო. „კრებულში“ ზედიზედ ქვეყნდებოდა მის მიერ და მის ირგვლივ შემოკრებილი ცნობილ შემკრებთა მიერ ჩაწერილი მასალა.

სამწუხაროდ, ამ საქმის ინიციატორებს რთულ პირობებში უხდებოდათ მუშაობა. დასახული მიზნისკენ სავალი გზა არც ისე ადვილი იყო. მიზნის განხორციელებას ამბოკოლებდა, ერთის მხრივ, თვითმყრობელობის უხეში პოლიტიკა, ხოლო მეორეს მხრივ—საზოგადოების გარკვეული ნაწილის უყურადღებობა და გულგრილობა.

ა. წერეთელმა დაგვიტოვა გულისხმიერი სტრიქონები, რომელნიც ქართული ფოლკლორის შესწავლის ინტერესს აღვიძებდნენ („შენი შენა“ —„ივერია“ 1889 წ., № 216, „შენიშვნები პრომეთეოსზე და მედეაზე“ „ზარზე“—„კრებული“, 1837 წ. № 1).

ხალხური შემოქმედებისათვის უდიდესი ზრუნვისა და სიყვარულის მაჩვენებელია მისი ანდერძი. მან თავისი ქონების გარკვეული ნაწილი ეთნოგრაფიულ საზოგადოებას უანდერძა ქართული ხალხუ ; შემოქმედების მესაკრებად და გამოსაკვლევად.

ა. წერეთელზე ბავშვობიდან დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ხალხურმა ზღაპრებმა, შაირებმა, გამოცანებმა. მისი ხალხურობა უსაზღვროსად მიანც იმ ეპოქის მოთხოვნილებებთან უდა აიხსნას, რომელშიაც ყალიბდებოდა მისი აზრი და მსოფლმხედველობა. ა. წერეთლის შემოქმედები ი გზა ხალხური პოეზიისაკენ სტიქიური არ იყო. ის შეგნებულად დაეწაფა ხალხის ამ დაუმარტელ საუნჯეს. აღსანიშნავია, რომ, სოციალისტური რეალიზმის დიდი კლასიკოსის მაჭსიმ გორკის მსგავსად, აკაკი ახალგაზრდა მწერლებს ურჩევდა—ახლოს მისულიყვნენ ხალხურ პოეზიასთან, აღფიფსებინათ ხალხის გულისთქმათა ამსახველი ქვეყანა და ამით უფრო ლმა. მდიდარი და მიმზიდველი გაეხადათ თავიანთი შემოქმედება (ალ. აბაშელი „აკაკის შარავანდედი“, „მნათობი, 1935 წ. № 2).

ბ. წერეთლის ფოლკლორიზმი მრავალფეროვანია.

მის უკვდავ ნაწერებში ხშირად ეხვდებით ზეპირ - სიტყვიერი ეპოსის შესანიშნავი გმირის ამირანის წარეშლელ სახეს („თორნიკე ერისთავი“, „მედია“, „ნათელა“). მოხდენილად არის გამოყენებული ქართული ზღაპრის ცნობილი პერსონაჟის ნაცარქექიას სახეც („ადექი ნაცარქექია“, „კუდაბზიკეთი“ და სხვ.). ხალხური ნაცარქექიადან არის ნასესხები მისი პოემის „ნაცარქექიას“ მთავარი გმირის თვისებები და საკუთარი სახელიც. სუბიექტურადაკი ეს პოემა სხვა ხალხურ ზღაპრებს ეფითესავება. აკაკის არა ერთი და ორი ნაწერამრეში საგრძნობრივ კავშირშია ხალხურ თემებთან. ამ ნაწარმოებთა სუბიექტები უშუალოდ ხალხის წიაღიდანაა ამოღებული. ისინი ემყარებიან ხალხურ ზღაპრებს, ლეგენდებს, თქმულებებს, გადმოცემებს, ლექსებს, ანდაზებს და სხვებს. ასეთია: „მედია“, „ყიკოლას ნაამბობი“, „გორგასლანი“. (ეარიანტად), „ლეგენდური“, „ვირი და მგელი“ და მრავალი სხვა.

ა. წერეთლის ხალხურობა ფოლკლორთან თემატიური ნათესაობით არ ამოიწურება. ბევრი მისი სუბიექტურად დამოუკიდებელი ნაწარმოები ბევრ ხალხური პოეზიის ზოგადებას წარმოადგენენ. აკაკი სავსებით ფლობს და მოხდენილად იყენებს ხალხურ შემოქმედებით ხერხებს: ანარნ, ენას, სტილს, მეტრს, რიტმს, რითმებს, შედარებებს, მეტაფორებს და სხვებს. ამ გარემოებამ მისი ლირიკული ლექსების ბევრი საუკეთესო ნიმუში გაახალხურა. „სულიკოს“ ტკბილი ჰანგი გაისმის არა თუ საქართველოს ყველა კუთხეში, არამედ თვალს ხალხთა კავშირში და ის ცნობილია, როგორც ქართული ხალხური სიმღერა.

არა ერთ და ორ ქართველ დიდას ემღერია დარწეულ აკვნთან აკაკის „იავ-ნანა“. ხალხი მღერის აკაკის „ჩემი ციცინელასს“, „სალამურს“, „დიდგვიანეს“, „სანამ ვიყავ ახალგაზრდას“ და სხვა ლექსებს. ბევრი სუფეტურად დამოუკიდებელი ნაწარმოები მოგვაც აკაკიმ ხალხური ანარნ. მის კალამს ეკუთვნის მრავალი ზღაპარი, ოგავ-არაკი, გამოცანა და მესტვირეობით დაწერილი ლექსი. მის შემოქმედებაში მრავალადა ეუცვლელად შეტანილი ხალხური რეპერტუარი. განსაკუთრებული სიტხვით იყენებს იგი ხალხურ ანდაზებსა და სუტყვის მასალას. მოხდენილად არის მის მიერ გამოყენებული ზღაპრული მოტივები, ეპიზოდები, თქმის ხერხები და სხვ.

აკაკის მდიდარი შემოქმედება ძვირფას მასალას იძლევა ხალხური შემოქმედების ტრადიციაზე საქართველოში, მისი შესრულების წესებზე, ცრუმორწმუნეობაზე, წესჩვეულებზე და სხვ.

აკაკი წერეთლის შემოქმედებითი გზა ორგანიულ კავშირში იყო იმ დიდ სამყაროსთან, ხალხურ პოეზიასთან, რომელსაც მან დიდი ამაგი დასდო სამოციანწლიან ასპარეზზე გამოსვლიდან სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებამდე.

აკაკი წერეთელის ნაწერების საიუბილეო გამოცემა

აკაკი წერეთლის დაბადების 100 წლისთავის დღესასწაულისათვის რუსეთის მხატვრულ ლიტერატურის სახელმწიფო გამომცემლობა სცემს დიდ ერუდიციას, რომელშიაც მოთავსებული იქნება პოეტის რჩეული ნაწერები. წიგნი გამოვა ვიქტორ გოლუბევისა და სიმონ ჩიქოვანის რედაქციით. კრებული შესდგება სამი განყოფილებისაგან.

პირველ განყოფილებაში შესულია აკაკის ლირიკის რჩეული ნიმუშები. ლექსები თარგმნილია პ. ანტოკოლსკის, ბ. ბრიკის, ი. ვერხოვსკის, ა. გატოვის, ვ. ზეიაგინცევის, ბ. პასტერნაკის, ბ. სერებრიაკოვის, ს. სპასკის, ა. ტარკოვსკის, მ. ტარლოვსკისა და ს. ჩაჩიკოვის მიერ.

მეორე განყოფილებაში მოთავსებულია პოემები „თორნიკე ერისთავი“ (ს. სპასკის თარგმანი), „ნათელა“ და „გამზრდელი“ (ბ. ბრიკის თარგმანი).

მესამე განყოფილებაში მოთავსებულია აკაკის „თამარ ცბიერი“ (კოჩეტოვის თარგმანი).

აკაკის ნაწერების თარგმანების უმრავლესობა პირველად იბეჭდება.

წიგნს წამძღვარებული აქვს შალვა დადიანის წინასიტყვაობა და ლევან ასათიანის წერილი აკაკის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ.

წიგნს დართული აქვს კომენტარიები, შედგენილი ვიქტორ გოლუბევისა და სიმონ ჩიქოვანის მიერ. წიგნში მოთავსებულია პოეტის ფოტოსურათები და მისი ფაქსიმილეები.

ამას გარდა, რუსეთის მხატვრული ლიტერატურის გამომცემლობა ცალკე წიგნად უშვებს აკაკი წერეთლის „რემს თვალდასავალს“. წიგნი თარგმნილია ელენე ლოლობერიძის მიერ.

აკაკის ნაწერები გერმანულ ენაზე

აკაკი წერეთლის ნაწერები უცხო ენებზე ნაკლებად არის თარგმნილი. მისი ლექსები ყველაზე მეტად ითარგმნებოდა გერმანულ ენაზე. ამაში დიდი ღვაწლი მიუძღვის არტურ ლაისტს. მის მიერ თარგმნილია აკაკის 16 ლექსი „ნატერა“, „გაბიწყინდი ჩემო კანდელო“, „სად ხარ ჩემო სალამურო“, „ნეტავ ჩიტად ვაქცია“ და სხვა.

„სულიკო“ ფლამანდული ენაზე

ფლამანდულ ჟურნალ „ლაკვერნდრაში“, მარტის ნომერში სხვა ლექსთა შორის მოთავსებულია აკაკი წერეთლის „სულიკოს“ თარგმანი.

აკაკი წერეთლის ბიოგრაფია

აკაკი წერეთლის იუბილესთან დაკავშირებით სამაგვრო გამომცემლობამ გამოსცა ა. მახარაძის „აკაკი წერეთელი“. წიგნში გადმოცემულია პოეტის ბიოგრაფია და მოღვაწეობა. წიგნს დართული აქვს აკაკის პორტრეტი.

პირველი რევოლუცია და აკაკი წერეთელი

შალვა რადიანი

1905 წლის რევოლუციამ, რომელიც მთელ ისტორიულ ხანას წარმოადგენს ჩვენი ქვეყნის განვითარებაში, ფართო გამოძახილი მხატვრულ ლიტერატურაშიც ჰპოვა. სხვადასხვა კლასისა და იდეოლოგიის მწერლები თავისებურად გამოეხმაურნენ გამანთავისუფლებელ მოძრაობას. რევოლუციურად, პროგრესულად განწყობილ მწერალთა ძირითადი მასა აღფრთოვანებით შეხვდა დიდ სახალხო ბრძოლას.

აკაკი წერეთელს ამ დროისთვის უკვე განვლილი ჰქონდა ვრცელი და შინაარსიანი შემოქმედებითი გზა. ცნობილია, რომ აკაკი თავიდანვე მოწონავდ, პროგრესულია მწერალი იყო, ფეხდაფეხ მიჰყვებოდა ცხოვრების განვითარებას. ამიტომ იყო, რომ 1905 წლის რევოლუციამ სერიოზული გამოძახილი გამოიწვია მასში. შეიძლება ითქვას, რომ მისი თაობის მწერლებიდან, ჩვენი დიდი კლასიკოსებიდან, რომლებიც მოესწრნენ 1905 წელს, ისე მძლავრად რევოლუციას არავინ გამოხმაურებია, ისე მძლავრად არავის განუცდია რევოლუცია, როგორც ა. წერეთელს. მოხუცმა პოეტმა თავისებური სიმძაფრით განიცადა ეს დიდი მოძრაობა.

ა. წერეთლის თანაგრძნობა 1905 წლის რევოლუციისადმი, მისი აღფრთოვანება ხალხის ბრძოლით არ იყო შემთხვევითი მოვლენა, ის ორგანულად გამოვლინდებოდა პოეტის მთელი შემოქმედებითი გზიდან და შეხედულებებიდან.

რასაკვირველია, ა. წერეთლის მიერ პირველი რევოლუციის მიღებას ისე უბრალოდ ვერ აგხსნიან, როგორც ამას ზოგიერთი მკვლევარი ფიქრობს. მას უადრესად რთული საფუძველი აქვს. მისი სათავეები უნდა ეეძიოთ ა. წერეთლის ეროვნულ მრწამსსა და ფართო დემოკრატიზმში. ეს ორი მომენტი იყო ძირითადი მამოძრავებელი ა. წერეთლის მთელი შემოქმედ[illegible]ისა. მისში ბედავს იგი დაუშრეტელ ძალასა და ენერგიას.

ხანგრძლივი გამოცდილების შედეგად პოეტი რწმუნდება, რომ ერთად-ერთი რეალური გზა სამშობლოს განთავისუფლებისა, ხალხის განთავისუფლებისა არის თვითმპყრობელობის ბატონობის დამხობა. ამიტომ იგი ერთმანეთს უკავშირებს თავის ეროვნულ და დემოკრატიულ მრწამსს. აკაკი რევოლუციას ხალხისა და სამშობლოს განთავისუფლების აზრს უდებდა საფუძვლად.

ა. წერეთელი მთელი რიგი ლექსებით გამოეხმაურა 1905 წლის რევოლუციას. ამ მხრივ ქრონოლოგიურად პირველი ლექსია „ოქვენი ჭირიმე“, რომელიც რევოლუციის დაწყების პირველ თვეებშივეა დაწერილი. ამ ლექსში აღფრთოვანებული პოეტი ამბობს:

„ამ დღეს ეკლიდან, მოვესწარ!...
ეიცინი, აღარ ვტირი მე.
ახალგაზრდებო, აწ კი თქვენ,
გამოდით, თქვენი ჭირიმე!...
ალბოს კარამდე მისული
რაღა ვარ, გაბაწერი მე?
მაგრამ თან თქვენნი იმედი
მიმყვებს, თქვენი ჭირიმე!
ნუ გამიმტყუნებთ იმედსა,
ხომ ხედავთ, აღარ ვტირი მე!
დრო მოდის—ერთად ეიცინოთ!
ეიცინოთ, თქვენი ჭირიმე!“.

რაც უფრო აღმავლობის გზით მიემართებოდა რევოლუციური მოძრაობა, მით უფრო საგრძნობი ხდებოდა ა. წერეთლის აღფრთოვანება. „ბურუსი ნანინა“-ში პოეტი ხალხური პოეზიის ხერხების გამოყენებით მკაფიოდ გამოსთქვამს თავის თანაგრძნობას მებრძოლი თაობისადმი:

„ჯერ აკვანში ჩაკრული ხარ,
გასალბუნეო... და იშვალე!
გაიზრდები, სხვა იქნები, —
ოო, ამას ვინაცვალე!...
მე, მონობის დროს ნაშობი,
მონობაში დაეიღალე;
შენ კი სულ სხვა ბედისა ხარ,
ოო, ამას ვინაცვალე!...
ის, რაც იყო, აღარ არის,
შეიცვლება დღეს თუ ხვალე;
გზაეკეცილი დაგიფფენ, —
ოო, ამას ვინაცვალე!“.

ღრმად მოხუცებული პოეტი ლაპარაკობს იმის შესახებ, რომ ასრულდა მისი დიდიხნის ნატვრა, გამოიღვიძა ძმანარე ხალხმა, რათა მოიპოვოს თავისუფლება, მოვიდა წარღვნა, რათა წაიღეკოს უსამართლობა და დაემკვიდროს ამიერიდან ძმობა, ერთობა, შვება, თანხმობა. ამ აზრით არის გამსჭვალული „ნატერა“-ს სტრიქონები:

„ასრულდა, თითქმის, რასაც
ენატრობდით
ჩვენ ამ ნახეკარ საუკუნეში,
და, როგორც სვიმონ მოხუცებულსა,
მეც მომეფინა მოხუცს ნეგვნი.
გამოიღვიძა, ხალხმა ძმინარმა,
რომ მოიპოვოს თავისუფლება
სიტყვის, მწერლობის, კრება-ერთობის
და ასრულოს საერთო ნება!
მადლობა უფალს! მოიდგა წარღვნა,
რომ წაიღოკოს უსამართლობა
და დაემკვიდროს ამიერიდან
„ძმობა“, „ერთობა“, „შვება“,
„თანხმობა“!.

შრომა ხალხისა შეერთებული
ძალთა-ძალია სტიქონიერი,
ვერ შეაჩერებს მას ეკრანფერი,
გინდა ბრძანებაც იყოს შეფფერი!...“

იმდენად ზიზღით განიმსჭვალა თვითმპყრობელობისადმი მოხუცი პოეტი, რომ ნატრობდა მტრის სისხლით შეეღება თავისი ეაღარა. ამის შედეგი იყო, რომ იმ ხანებში „იავრიაში“ დაბეჭდა აკაკიმ თავისი ცნობილი ლექსი „ხანჯალს“:

„შენი ჭირიმე, ხანჯალო,
რკინით ხეარსნისაო,
შენ ერთად-ერთი იმედი
მტრისაგან გამოხსნისაო!
გლესავ და გლესავ, მახვილო,
ამოგიფფრეა გულსაო,
შენ უნდა ეიმო და ეიმო
ემორლოდ დაჩაგრულსაო!
ნესტარეა ხარ, ბასრიც ხარ,
ორივე გვერდით ჭმუნეარ;
გვატარნობს გული ფოლადი
და გიპყრობს რკინის ხელი.
მისი გაჭრაში ჭირიმე,
ეინც რომ შენ გამოგვედაო!...
ჭირიმე, შენი ჭირიმე,
მტერს ატტარე დედაო!
ბეერი ნაღველი შეისვა
ურაკულომ ამ ჩემ გულსაო,
შენ მიმკურნალე, ხახვილო,
უმთარლოდ დაჩაგრულსაო!
მამოიკეთე მტრის გულთა,
მიეძღვენ ჩემი სალამი,
ის ეითომ საწყრალია,
ჩაერკვეე, როგორც კალამი!
მისი წითელი მელნითა
შემადენინე ბალარა,
იმისი კვნესა იქნება
ჩემთვის დაფი და ნაღარა!
გლესავ და გლესავ მახვილო,
ფოლადო, ჩემო რკინაო,
დროა, ამოდი ქარაკაშით,
აღარ გაქვს აწ, მანდ ბინაო“.

ა. წერეთელი მოუწოდებს ხალხს თვითმპყრობელობის დამხობისაკენ. პოეტის ასეთი ბანწყობილება მძაფრად გაისმის მთელ რიგ ლექსებში, განსაკუთრებით კი ლექსში „ძირს“. ბრძოლის განწყობილებით გამსჭვალული პოეტი ასე მიმართავს თვითმპყრობელობას:

„ძირს, მთავრობავ, უსამართლო!
ვეღარ ვიტანთ გასაჭირსო, —
ყოველი მხრივ ვიეახიან;
„ძირს მთავრობავ!... აწ კი ძირსო!“
ქმარა ისიც, რაც ვითმინეთ,
გვიმატებდი ჭირზე ჭირსო!
ის აღარ ვართ, რაც ვიყავეთ,
გაეიელეიქეთ და აწ „ძირსო!“
ჩვენის სისხლით, ჩვენის ოფლით
უბვად რწყავდი ქვეყანის პირსო, —
დღეს ეს აღარ მოსურნდება,
ვეუსნებით მატრა: „ძირსო!“
ბნელს ნათელმა მოაშუქა
და ერთ რამედ ესიე ღირსო!
ძველი წესი-წყობილება
ბნელს გაპყვება და „შენ ძირსო!“.

პირველი რევოლუციის პერიოდში ა. წერეთლის შეხედულებებისა და განწყობილებების გასაგებად მეტად საყურადღებოა აგრეთვე მის მიერ საერთაშორისო რევოლუციური პროლეტარიატის ბრწყინვალე ჰიმნის „ინტერნაციონალის“ თარგმნა ქართულ ენაზე. ამ ჰიმნის თარგმნამ და გამოქვეყნებამ ქართულ ენაზე დიდი წინაალმდეგობა გამოიწვია თვითმპყრობელობის აგენტებისგან, ცენზურისაგან. საქართველოს ცენტრარქივში დაცულია თბილისის გენერალგუბერნატორის მიწერ-მოწერა კავკასიის მეფის ნაცვალთან, სიდიანაც ეტყობილობთ, რომ აკაკი წერეთელი პასუხისგებაში იყო მიცემული „ინტერნაციონალის“ თარგმნისათვის, ხოლო „პატარა გაზეთი“. რომელშიაც ეს ლექსი ღაიბეჭდა, მთავრობის განკარგულებით დახურეს.

ასეთია ა. წერეთლის დამოკიდებულება პირველი რევოლუციისადმი. თავისი თაობის მწერლებისგან იგი ყველაზე წინ იდგა ამ ბრძოლებში და ლექსებით აქეზებდა ხალხს თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ.

1905 წლის რევოლუციის დროს დაწერილი ლექსები ა. წერეთლის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესანიშნავი ფურცლებია.

საქართველოს წიგნის პალატა

კაკანოვიჩის სახელ. ბავშვთა მხატვრული ალზრდის სახლი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქართული ლიტერატურა და ვაჟა-ფშაველა

კონსტანტინე კაკაბაძე

ქართული ლიტერატურა ქართული კულტურის შემნახველი სალარო: რასაც საუკუნეებით საქართველო განიცდიდა, რაც ქართული კულტურის ცხენტრებში მზადდებოდა დიდი საზოგადოებრივი ტკივილებით, ის დროთა ვითარებაში გადადიოდა ქართულ ლიტერატურაში თქმულებების, სიმღერების, პოემების, მოთხრობების, ფილოსოფიური თქმების სახით და ყველფერი ეს ინახებოდა ქართველი ხალხის სულსა და გულში.

საქართველოს ყოველი კუთხე თავისი კუთხებრივი ყოფა-ცხოვრების მიხედვით ათასეულებურად ქართული კულტურის საუკუნეთა ვითარების შეგრძნობებს: მრავალ ჯერსა და ვარაშში გამოვლილი საქართველო პოლიფონიურად თხზავდა მშვენიერ თქმებს, ლეგენდებს, ლექსებს, პოემებს, მოთხრობებს. ვაჟა-ფშაველა და აკაკი წერეთელი კუთხებრივად სხვადასხვაობენ, მაგრამ ორივეს შემოქმედებაში ერთი სული, ერთი განცდაა.

საქართველო — აი მთავარი საკითხი ქართული ლიტერატურისა: ქართველ ხალხს მრავალჯერ მწარედ უტირია თავის მაწყ-წყალზე, მაგრამ მრავალჯერ როსთველისა და ბარათაშვილის, ჭავჭავაძისა და ვაჟა-ფშაველას ლექსებთაც უმღერია გამარჯვება და ზედთან ანგარიშის გასწორება.

ქართველი ხალხი მებრძოლი სულის მატარებელია: ჩვენი მაწყ-წყალი, ჩვენი ისტორია ბრძოლის ჰანგებით ქღერენ საუკუნეთა განმავლობაში. ძველმა საუკუნეთმა თავისი ლეგენდარული პრომეთეუ, ალკაბრძოლის განთავისუფლებისათვის მებრძოლი, საქართველოში ჩამოყვანილ და კლდეზე ამირანის მსგავსად მისჯილი. ღვთაების წინააღმდეგ აჯანყებული სული ლეონმონტო

ალიო მაშაშვილის შემოქმედების საღამო უნივერსიტეტში

15 მარტს სტალინის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა ირეკლიანის პოეტის ალიო მაშაშვილის შემოქმედების საღამო სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტმა დიდ ინტერესს ამჟღავნებდა. ... ალიო ირეკლიანი შეეცადა სტუდენტობა ალიო მაშაშვილის შემოქმედების საღამოს.

მომხმარებელი პოეტის შემოქმედებას შესანიშნავ გამოიყენა ამ. ბოლქვის, მან ერთად დასასრულ ბოლოსაც საბჭოთა პოეტის შემოქმედება. სიტყვიანი გამოიყენეს დ. ბასაშვილი, ერეკლეშვილი, ჯიღაია, ...

ღამეები წარმოთქვეს ალიო მაშაშვილმა, ალ. ...ბაძეს, ... ელიავა და ა. ...

ჯ. ბამსახურდიას წიგნის „ბელადის" განხილვა

ამბავ სტალინის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ...ში 9 მარტს მოეწყო ლიტერატურის განყოფილების ...ის ... „ბელადის" საკითხი ... ...ზე. ...ბაზე საუბარ ... ...

შესავალი სიტყვა წარმოთქვა ... ... „ბელადის" შესახებ მოხსენებით გამოვიდა ... ...